

העולם. האשה הזו עשתה כמעשיו ונדבקה בו, ראה מה הוא עשה בה - וצבתה בטנה ונפלה ירכה. והקדוש ברוך הוא אינו כף; מי שעוזב את הצד האחר ונדבק בקדוש-ברוך-הוא, אז אוהב אותו ועושה לו כל טוב שבעולם. עכשו, זקן, פקן עצמך, שהרי הנחש הלך לו ורצה להתגרות בך ולא יכול.

פתח ואמר (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. וכי לא בא שלמה אלא ללמד דבר זה? אלו אמר (וכי מה בא שלמה המלך ללמד בדרך זה? ועוד, אלו אמר) בעמלו שיעמל - יפה, שהרי נשאר עמל שיש בו יתרון. אלא כיון שכתוב בכל עמלו, הרי הפלל של הכל - שלא נשאר כלום שיש בו יתרון.

אף שלא לכל אדם אמר שלמה את הדבר הזה, אלא יש אדם בעולם שמשתדל תמיד ברע ולהרע, ולא משתדל בטוב אפלו רגע אחד, ועל זה כתוב עמלו ולא כתוב יגיעו. עמלו - כמו שנאמר (תהלים ס) לשוב עמלו בראשו. ולא ראה עמל בישראל. יגיעו - כמו שנאמר (שם קכח) יגיע כפיו פי תאכל וגו'. וכתוב (בראשית לא) ואת יגיע כפי ראה אלהים. אבל עמלו, השתדלותו היא תמיד לרע, ועל כך הוא תחת השמש.

בשעה שהאדם הזה משתדל ברע, על זה כתוב (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', שהרי הקדוש ברוך הוא רוצה שלא יעשה תולדות, שאלמלא יעשה תולדות, היה מחריב את העולם, ועל זה כתוב מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומי שלא משתדל לעשות תולדות, נדבק בצד הזה של אדם רע, ונכנס תחת כנפיו.

ליה מעלמא. האי אתתא, עבדת פעובדהא, ואתדבקת בה, חזי מה דעבדת בה, וצבתה בטנה ונפלה ירכה. קדשא בריך הוא לאו הכי, מאן דשביק לסטרא אחרא, ואתדבק ביה בקודשא בריך הוא, פדין רחים ליה, ועביד ליה כל טיבו דעלמא. השתא סבא אתקין גרמיה, דהא חויה אזיל ליה, ובצעא לאתגרא בהדה, ולא יכול.

פתח ואמר (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, וכי לא אתא שלמה אלא לאולפא מלה דא. אלו אמר (ס"א) וכי מה אתא שלמה מלפא לאלפא במלה דא ותו אלו אמר) בעמלו שיעמול יאות, דהא אשתאר עמל, דאית ביה יתרון. אלא כיון דכתיב בכל עמלו, הא כללא דכלא, דלא אשתאר כלום דאית ביה יתרון.

אף לא לכל אדם אמר שלמה מלה דא, אלא אדם אית בעלמא, דאיהו משתדל תדיר בביש ולאבאשא, ולא אשתדל בטב אפילו רגעא חדא. ועל דא כתיב עמלו, ולא כתיב יגיעו. עמלו: פמה דאת אמר, (תהלים ז) לשוב עמלו בראשו. (במדבר כג) ולא ראה עמל בישראל. יגיעו: פמה דאת אמר (תהלים קכח) יגיע כפי תאכל וגו'. וכתיב (בראשית לא) ואת יגיע כפי ראה אלהים. אבל עמלו, כתיב, (תהלים י) עמל וכעס. אשתדלותיה הוא תדיר לביש, ועל דא איהו תחת השמש.

בשעתא דהאי אדם אשתדל בביש, על האי כתיב, (איוב יח) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו', דהא קדשא בריך הוא בעי, דלא יעביד תולדין, דאלמלא יעביד תולדין, הוה מטשטשא עלמא. ועל דא כתיב, מה יתרון לאדם בכל עמלו. ומאן דלא ישתדל למעבד תולדין, אתדבק בהאי סטרא דאדם בישא ועאל תחות גדפוי.

רוּת אַמְרָה, (רות ג) וּפְרִשְׁתָּ כְנָפֶיךָ עַל אִמְתְּךָ, בְּגִין לְאִזְדַּוְּגָא בְּהַדְיָה דְּצַדִּיק, לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פְּרִישׁ גְּדַפּוּי עַל בַּר נָשׁ, בְּגִין לְאַפְשָׁא בְּעַלְמָא. לְמַאֲן דְּלֹא בְּעֵי לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, בְּגַפּוּ יבֵּא, בְּגַפּוּ דְּהוּא בִּישׁ, דְּאִיהוּ אֲזִיל עֲרִירִי, כְּחֻיָּא דָּא, דְּאֲזִיל יְחִידָאִי. בְּגַפּוּ יֵצֵא, כְּמָה דְּאַתְמָר (הַשְּׂמָא) אִיהוּ דְּלֹא אֲשַׁתְּדַל לְמַעַבְד תּוֹלְדִין, הָא אַתְמָר כָּל מַה דְּאַצְטְרִיף. (ס"א ת"א חז"ל, דאית לאההדרא סבא, במלון קדמאין).

רִיב דְּעַבְד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, הָא אַתְמָר, רִיב: דְּכַתִּיב, (מִכָּה ו) קוּם רִיב אֶת הַהָרִים. מָאִי אִיהוּ. אֶלָּא, אֵינּוֹן טוּרִין דְּלַתְתָּא. אַמְאִי רִיב דָּא. בְּגִין דְּכַהוּ תְּלִיא, כָּל חוּבָא דְּעַבְדִּין יִשְׂרָאֵל, לְגַבֵּי אַבּוּהוֹן דְּבִשְׂמִיא. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל הוּוּ יַדְעִין שְׂמוּשָׁא דְּכָל מְלֹאכִין עַלְאִין דְּבִשְׂמִיא, וְלֹא אָנִיס לְהוּ, אֲפִילוּ שְׂמָא דְּחַד מְנַיְיָהוּ, וְכָל שְׂמוּשָׁא דְּלַהוּן.

וּבַתְרִין סְטָרִין הוּוּ טַעְאֵן אַבְתְּרִיָּהוּ. חַד, דְּהוּוּ יַדְעִין לְאַמְשַׁקָּא חִילָא דְּלַהוּן, דְּכַכְבִּיא וּמְזַלֵּי בְּאַרְעָא. וְחַד, דְּהוּוּ יַדְעֵי לְאוּמָאָה לֹוֹן, בְּכָל מַה דְּאַצְטְרִיכוּ. וְעַל דָּא בְּעָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַעַבְד כְּהוּ רִיב וְדִינָא. וְכִינּוֹן דְּכַהוּן לְהוּי רִיב וְדִינָא, כָּל שְׁלִשׁוּלָא נָפַל דְּהָא לֹא יְהוּי בֵּיהּ תּוֹעַלְתָּא. וּבְגִין כֵּן, קוּם רִיב וְגו'.

וְתַשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ. (דף קי"ב ע"ב) מָאֲן גְּבַעוֹת אֵלִין אֵינּוֹן אַמְהוֹת, דְּרַגִּין דְּאַקְרוּן (תהלים מ"ח) כְּתוּלוֹת אַחְרֵיהּ וְגו', וּבְגִין כֵּן וְתַשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ. דְּהָכִי הוּוּ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאַשְׁתַּתְּפוּ בְּדְרַגִּין תַּתְּאִין.

תָּא חֲזִי, דְּאִית לְאַהֲדָרָא סְבָא, בְּמַלִּין קְדָמָאִין, דְּהָכִי הוּוּ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל, עַד דְּאַשְׁתַּתְּפוּ בְּדְרַגִּין תַּתְּאִין יְרֵךְ דְּקָא אַמְרוּן, סְגִי אַתְקִיפוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בְּדְרַגוֹת הַתַּתְּחוֹנוֹת. הִירֵךְ שְׁאֲמַרְנוּ, הִרְבָּה הִתְקִיפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל

רוּת אַמְרָה, (רות ג) וּפְרִשְׁתָּ כְנָפֶיךָ עַל אִמְתְּךָ, כְּדִי לְהַזְדַּוּג עִם הַצַּדִּיק, לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹרֵס כְּפָנָיו עַל בֶּן אָדָם כְּדִי לְהַתְרַבּוֹת בְּעוֹלָם, וּמִי שְׁלֹא רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, בְּגַפּוּ יבֵּא - בְּגַפּוּ שֶׁל אוֹתוֹ רַע, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עֲרִירִי כְּנֻחַשׁ הַזֶּה שֶׁהוֹלֵךְ יְחִידָאִי. בְּגַפּוּ יֵצֵא - כְּמוֹ שְׂנֹתְבָאָר, הוּא שְׁלֹא הִשְׁתַּדַּל לְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, הֲרִי נִתְבָּאָר כָּל מַה שְׁצַרְיָךְ. (בא

וּרְאָה שֵׁשׁ לַחֲזוֹר זָקֵן בְּדַבְרִים הָרְאוּשִׁים).

הַרִיב שְׂעוּשָׁה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֲרִי נְאֻמְר, רִיב - שְׂכַתוּב (מִכָּה ו) קוּם רִיב אֶת הַהָרִים. מִי הֵם? אֶלָּא אוֹתָם הָרִים שְׂלֻמְטָה. לְמָה הַרִיב הַזֶּה? מִשּׁוּם שְׂבָהָם תְּלוּוִיִּים כָּל הַחֻטָּאִים שְׂעוּשִׁים יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׂבִשְׂמִים. מַה הַטַּעַם? כִּי יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים שְׂמוּשׁ שֶׁל כָּל הַמְּלָאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שְׂבִשְׂמִים, וְלֹא נִעְלַם מֵהֶם אֲפִלוּ שְׂמוֹ שֶׁל אַחַד מֵהֶם, וְכָל הַשְׂמוּשׁ שְׂלָהֶם.

וּבִשְׁנֵי צְדָדִים הָיוּ טוֹעִים אַחֲרֵיהֶם. אַחַד - שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים לְמַשֵּׁךְ אֶת כַּחַם שֶׁל הַכּוֹכָבִים וְהַמְּזוּלוֹת לְאַרְץ. וְאַחַד - שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים אִיךָ לְהַשְׁבִּיעַם בְּכָל מַה שֶׁהִצְטַרְכוּ, וְלִכְּן רָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֲשׂוֹת בָּהֶם רִיב וְדִין. וְכִינּוֹן שְׂבָהָם יְהִיָּה רִיב וְדִין, כָּל הַשְּׁלִשְׁלַת נוֹפְלֹת, שֶׁהֲרִי לֹא תְהִיָּה בּוֹ תּוֹעַלְתָּ, וּמִשּׁוּם כֵּן קוּם רִיב וְגו'. וְתַשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ, מִי הַגְּבַעוֹת? אֵלֶּה הֵן הָאֲמָהוֹת, הַדְּרַגוֹת שְׂנֹקְרָאוֹת כְּתוּלוֹת אַחֲרֵיהּ וְגו', וּמִשּׁוּם כֵּן וְתַשְׁמַעְנָה הַגְּבַעוֹת קוּלְךָ. שְׂכַף הָיוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בְּדְרַגוֹת הַתַּתְּחוֹנוֹת.

בֹּא וּרְאָה שֵׁשׁ לַחֲזוֹר, זָקֵן, לְדַבְרִים רְאוּשִׁים, שְׂכַף הָיוּ עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בְּדְרַגוֹת הַתַּתְּחוֹנוֹת. הִירֵךְ שְׁאֲמַרְנוּ, הִרְבָּה הִתְקִיפוּ אֶת יִשְׂרָאֵל

לון ישׂראל, בההוא ירף. מרדכי הוה אחמי לההוא רשע דהמן ההוא ירף דיליה, ועל דא הוה רגזו, מלה דאתחזי ליה, ואיהו ארגזו ליה בהדיה. חמו חברייא, מה כתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת וגו'. באלין לבושין דיליה, גזל דיליה, ואפיק ליה מפל ברפאן דיליה, ומבכרותא.

ובגין כף, עילה דקא אשפחו רתיכין דיליה, לרבנן, איהו דחופיא דלהון למאני דרבנן תדיר. לירכין דלהון. ולמאנין דלהון. ואלין תרין מלין דסטר אחרא הוו, וכל דא בגין דגזלו לון מניה. לית להו עילה אלא לרבנן. ובגין כף, הגי מאני דרבנן דקא בלו מחופיא דלהון איהו, והגי ברפי דשלהי, מניהו הוא ודאי. ומדלהון הוו, ומנהון נטלי עילה, וממה דהוו מניהו. בעאן לרבנן, דאינון פללא דההוא יושב אהלים, ועל דא לית עילה בלא עילה, ועל דא לית מלה, בלא דינא, וכל מלה תב לאתריה.

שרמה אמר, (קהלת ד) ושבתני אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושקיהם פח ואין להם מנחם. האי קרא ארמיזנא ביה, ואתמר. אבל שבתני אני, וכי מאן אתר תב שלמה. אי נימא, לבתר דאמר מלה דא, תב כמלקדמין, ואמר מלה אחרא, יאות אבל שבתני ואראה.

תמן תגינן, בכל יומא הוה אקדים שלמה בצפרא, והוי שוי אנפוי לסטר מזרח, וחקמי מה דחקמי, ולבתר תב לסטר דרום, וחקמי מה דחקמי והדר תב לסטר צפון, וקאים תמן. מאיף עינוי וזקיף רישיה.

באותה הירף. מרדכי היה מראה לאותו המן הרשע את אותה ירף שלו, ולכן היה רגזו, דבר שנראה לו, והוא הרגזו אותו עמו. ראו החברים מה פתוב - (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת וגו'. בלבוש הללו שלו גזל אותו והוציא אותו מכל ברכותיו ומהבכורה.

ומשום כף, העלה שמצאו המרכבות שלו לחכמים הוא החפוף שלהם עם בגדי רבותינו תמיד לירכים שלהם ולבגדים שלהם. ואלו שני הדברים היו של הצד האחר, וכל זה משום שגזלו ממנו אותם, ואין להם עילה אלא לחכמים. ומשום כף הבגדים הללו של החכמים הם מתבלים מהחפוף שלהם, והברפים הכושלות הללו זה מהם ודאי, ומשלהם היו, ומהם נוטלים תואנה, וממה שהיו מהם. ורוצים לחכמים, שהם כלל של אותו שיושב אהלים, ולכן אין עילה בלי עילה, ולכן אין דבר בלי דין, וכל דבר שב למקומו.

שרמה אמר, (קהלת ד) ושבתני אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושקיהם פח ואין להם מנחם. הפסוק הזה רמזנו בו ונתבאר. אבל שבתני אני, וכי מאיזה מקום שב שלמה? אם נאמר, לאחר שאמר דבר זה שב כמו מקדם ואמר דבר אחר - יפה. אבל שבתני ואראה.

שם שנינו, בכל יום היה מקדים שלמה בבקר והיה שם פניו לצד מזרח ורואה מה שרואה, ואחר כף שב לצד דרום ורואה מה שרואה, ואחר כף שב לצד צפון ועומד שם. מנמיף עינוי ומרים ראשו.

בשעה הזו הרי עמוד אש ועמוד
ענן היו באים, ועל אותו עמוד
הענן היה בא נשר אחד, ואותו
הנשר הוא גדול וזקן. וכך היה
בא: כנף ימין על גבי עמוד האש,
והגוף וכןף שמאל על גבי עמוד
הענן. ואותו נשר היה מביא שני
עלים בפיו. בא עמוד הענן ועמוד
האש, ואותו הנשר עליהם,
ומשתחווים לפני שלמה המלך.
בא הנשר והנמיד לפניו, ונתן לו
אותם עלים. לוקח אותם המלך
שלמה ומריח בהם, והיה יודע
בהם סימן ואומר: זהו הנופל,
וזהו גלוי העינים. בשעה ששני
עלים היו, היה יודע ששניהם -
נופל וגלוי עינים - רוצים
להודיעו דברים.

מה עשה? חתם את כסאו בחותם
שהיה חקוק בו השם הקדוש,
ונוטל טבעת שחקוק עליה השם
הקדוש, ועולה לגג ורוכב על
אותו הנשר והולך לו. ואותו נשר
היה מתעלה לרום העננים, ובכל
מקום שהוא עבר, היה האור
נחשף. החכמים שהיו באותו
המקום שחשף האור, היו יודעים,
והיו אומרים: שלמה המלך הרי
הולך ועובר פאן. ולא יודעים
לאיזה מקום היה הולך. הטפשים
שהיו שם היו אומרים, שהם היו
עננים שהולכים ומחשיכים את
העולם.

הגביה הנשר עמו ופורח ארבע
מאות פרסאות, עד שמגיע להרי
החשף. שם הוא תרמוד במדבר
בהרים, והוא יורד שם. מרים
ראשו ורואה הר חשוף, ושם היה
יודע כל מה שצריך, והיה יודע
ששם יכנס. היה רוכב על הנשר
כמקדם, וטס ונכנס לתוך ההרים
עד אותו מקום ששם הנית, קורא

קרא בחילא

בהאי שעתא, הא עמודא דאשא ועמודא
דעננא, הוו אתיין, ועל ההוא עמודא
דעננא, הוה אתי נשרא חדא. וההוא נשרא
הוא רברבא ותקיף, וכן הוה אתי, גדפא
ימינא, על גבי עמודא דאשא, וגופא וגדפא
שמאלא, על גבי עמודא דעננא. וההוא נשרא
הוי מיייתי תרין טרפין בפומהא, אתא עמודא
דעננא, ועמודא דאשא, וההוא נשרא עליהו,
וסגדין לקמיה דשלמה מלכא.

אתא נשרא, ומאיך לקמיה, ויהיב ליה אינון
טרפין, נטיל לון שלמה מלכא, והוה
מריח בהו, והוה ידע בהון סימן, ואמר דא
איהו דנופל, ודא איהו דגלוי עינים. בשעתא
דתרין טרפין הוו, הוה ידע דתרווייהו, נופל
וגלוי עינים בעאן לאודעא ליה מלין.

מה עביד, חתים פרסייה בגושפנקא, דהוה
חקיק ביה שמא קדישא. ואיהו נטיל
עזקא דחקיק עליה שמא קדישא, וסליק
לאגרא, ורכיב על ההוא נשרא, ואזיל ליה.
וההוא נשרא, הוה מסתלק, לרום עננין, ובכל
אתר דאיהו עבר, הוה אתחשף נהורא. חפמי
דהוה בההוא אתר דאתחשף נהורא, הוה ידעי,
והוה אמרי, שלמה מלכא הא אזיל, ואעבר
הכא, ולא ידעי לאן אתר הוה אזיל. טפשין
דהוה תמן, הוה אמרי, עננין הוה אינון, דקא
אזלי וחשיף עלמא.

גביה נשרא בהדיה, ופרח ארבע מאה פרסין,
עד דמטא לטורי חשוף. ותמן איהו
תרמוד במדבר בהרים, ואיהו נחית תמן.
זקיף רישיה, וחמי טורא חשוף, והוה ידע
תמן כל מה דאצטריך. והוה ידע דתמן
יעול. הוה רכיב על נשרא כמלקדמין,
וטאס ועאל לגו טורין, עד ההוא אתר דזיתא תמן, קרא בחילא